

متی (فلسفه)

"متی" در لغت اسم برای پرسش از **زمان** و به معنای «کی؟» و «چه وقت؟» می‌باشد

[۱] **لسان العرب**، ابن منظور، ج ۱۵، ص ۴۷۴.

و در اصطلاح فلاسفه،

[۲] **الحکمة المتعالیة فی الاسفار العقلیة الاربعة**، ملاصدرا، ج ۴، ص ۲۲۰-۲۱۹.

[۳] **المشارع و المطارحات**، مجموعه مصنفات، شیخ اشراق، ج ۱، ص ۲۷۴.

[۴] **الاهلیت شفاء**، ابن سینا، ص ۱۰۳، با تحقیق حسن زاده آملی، قم، دفتر تبلیغات اسلامی.
یکی از مقولات نسبی است.

فهرست مندرجات

۱ - دیدگاه فلاسفه در تعریف متی

۲ - اقسام متی

۲.۱ - تقسیم بر حسب انقسامات زمانی

۲.۲ - تقسیم متی بر حسب ذاتی و عرضی بودن

۲.۳ - متی حقیقی و غیر حقیقی

۳ - پانویس

۴ - منبع

دیدگاه فلاسفه در تعریف متی

فلاسفه در تعریف «متی» گفته‌اند:

"متی حالتی از شیء است که از **نسبت** آن با زمان برای شیء حاصل می‌شود». به عبارت ساده تر متی، همان حالت "در زمان بودن" (چه گاهی؟) شیء را می‌گویند. وقتی گفته می‌شود فلان شیء در این **زمان** است، "در این زمان بودن" به منزله صفتی برای آن شیء خواهد بود.

به نظر فلاسفه **صفت** «متی» یا «در زمان بودن» (چه گاهی؟) در زمره اعراض قرار دارد؛ زیرا وقتی می‌گوئیم فلان شیء از زمانی به زمان دیگر منتقل می‌شود خودش ثابت است و فقط یکی از صفات آن که "در زمان بودن" (چه گاهی؟) است، تغییر می‌کند.

[۵] هستی‌شناسی، عبودیت، عبدالرسول، ص ۲۵۲، قم، مؤسسه امام خمینی، چ ۵، ۱۳۷۹.

(لازم به یاد آوری است که این بحث بدون در نظر گرفتن **حرکت جوهری** است و الا با توجه به حرکت جوهری، هیچ چیز ثابتی در عالم ماده وجود نخواهد داشت بلکه همه چیز و از جمله **زمان** آنها نیز متغیر می‌باشد)، از آنجا که «زمان» فقط در موجودات مادی وجود دارد پس «متی» هم اختصاص به مادیت دارد و به عبارت ساده تر «متی» از نسبت بین وجود مادی و زمان آن بدست می‌آید.

برخی از فلاسفه معاصر، برخلاف مشهور **فلاسفه** که متی را مقوله می‌دانند آن را از **مفاهیم عام انتزاعی** (معقول ثانی فلسفی) می‌دانند که از ارتباط «شیء» با زمان انتزاع می‌شود و بر مبنای این نظریه، "متی" دیگر ما بازاء عینی نداشته و لذا مقوله نیز نخواهد بود. به این معنی که غیر از طرفین نسبت (شیء و زمان آن شیء) که منشأ انتزاع این مفاهیم هستند، امر عینی دیگری به نام نسبت خارجی وجود ندارد کما اینکه در همه مقولات ثانیة فلسفی امر به همین منوال است.

[۶] آموزش فلسفه، مصباح یزدی، محمد تقی، ج ۲، ص ۲۰۱، تهران، سازمان تبلیغات اسلامی.

اقسام متی

برای متی چند تقسیم ذکر شده است:

← تقسیم بر حسب انقسامات زمانی

تقسیم بر حسب انقسامات زمانی: «متی» بر حسب تقسیم‌های زمانی به دو شاخه تقسیم می‌شود:

الف) وصفی که از نسبت موجودات تدریجی و غیر ثابت با **زمان** حاصل می‌شود.
ب) وصفی که از نسبت حوادث ثابت و غیر تدریجی با زمان حاصل می‌شود مانند: جدا شدن دو چیز از یکدیگر و یارسین آن دو به هم.

← تقسیم متی بر حسب ذاتی و عرضی بودن

تقسیم متی بر حسب ذاتی و عرضی بودن: از این جهت «متی» به دو شکل تقسیم می‌شود:
الف) بالذات (ذاتی): حرکاتی است که ذاتا بر **زمان** منطبق می‌شوند. (زیرا زمان همان مقدار **حرکت** است. پس زمان حرکت نمی‌کند بلکه از حرکت شیء انتزاع می‌شود).
ب) بالعرض (عرضی): اشیاء متحرکی است که خودشان ذاتا منطبق بر زمان نیستند بلکه به واسطه حرکتشان زمان دار می‌شوند و در دانشان متی ندارند. به عبارت دیگر خود حرکت ذاتا زمان دار است و متای ذاتی دارد ولی اشیاء متحرک به وساطت حرکت، زمان دار هستند و متای آنها عرضی است.
البته این تقسیم مبتنی بر انکار **حرکت جوهری** است ولی بنابر پذیرش آن، حرکت و متحرک هر دو ذاتا منطبق بر زمان بوده و متای ذاتی دارند.
[۱] نه‌ایة الحکمه، طباطبایی، ج ۲، ص ۵۰۵، با تعلیقة استاد فیاض، قم، مؤسسه امام خمینی، چ اول.

← متی حقیقی و غیر حقیقی

الف) متی حقیقی: مراد **نسبت** شیء به زمانی است که تنها گنجایش آن شیء را دارد مانند: نسبت پدیده پنج دقیقه‌ای به همان پنج دقیقه.
ب) متی غیر حقیقی: مراد نسبت شیء به زمانی است که اختصاص به آن شیء ندارد بلکه گنجایش بیشتر از آن را نیز دارد. مانند نسبت پدیده پنج دقیقه‌ای به **زمان** یک ساعت یا بیشتر از آن.

پانویس

۱. [↑ لسان العرب، ابن منظور، ج ۱۵، ص ۴۷۴.](#)
۲. [↑ الحکمة المتعالیة فی الاسفار العقلیة الاربعة، ملاصدرا، ج ۴، ص ۲۲۰ ۲۱۹.](#)
۳. [↑ المشارع و المطارحات، مجموعه مصنفات، شیخ اشراق، ج ۱، ص ۲۷۴.](#)
۴. [↑ الاهیلت شفاء، ابن سینا، ص ۱۰۳، با تحقیق حسن زاده آملی، قم، دفتر تبلیغات اسلامی.](#)
۵. [↑ هستی شناسی، عبودیت، عبدالرسول، ص ۲۵۲، قم، مؤسسه امام خمینی، چ ۵، ۱۳۷۹.](#)
۶. [↑ آموزش فلسفه، مصباح یزدی، محمد تقی، ج ۲، ص ۲۰۱، تهران، سازمان تبلیغات اسلامی.](#)
۷. [↑ نه‌ایة الحکمه، طباطبایی، ج ۲، ص ۵۰۵، با تعلیقة استاد فیاض، قم، مؤسسه امام خمینی، چ اول.](#)

منبع

[سایت پژ و هه، برگرفته از مقاله «متی».](#)

رده‌های این صفحه: [اصطلاحات منطقی](#) | [مقولات عرضی](#)